

Nr. 3(161)

Bazūne

Latvijas Neredzīgo bibliotēkas avīzīte
par notikumiem bibliotēkas dzīvē

2025. gada 3. marts

PADARĪTAIS UN PLĀNOTAIS

Gunta Bite

Avīzītes «Bazūne» redaktore

Februāra sākumā mūsu bibliotēkas darbiniekiem bija lieliska iespēja būt pirmajiem Latvijas Leļļu teātra izrādes «Gaisma, es tevi dzirdu!» skatītājiem. Izrādes galvenajās lomās ir trīs neredzīgas jaunietes Agnese, Sindija un Elīza, kas ievieš skatītājus savā neieraudzītā pasaulē. Tas ir stāsts par to, kā viņas redz lietas, notikumus un attiecības, ko viņas pieredz, sastopoties ar cilvēkiem, kuri neredz, negrib redzēt vai pat neieredz. Viņas stāsta, joko, dejo, dzied un priecājas.

Joprojām aktuāla un svarīga ir sabiedrības interese par Ginta Zilbaloža animācijas filmas «Straume» panākumiem. Arī mūsu bibliotēka ir iesaistījusies šajā nacionālajā «īkšķa turēšanā». Pēc Nacionālā kino centra datiem, «Straume» kļuvusi par Latvijas kinoteātros un kino demonstrēšanas vietās visvairāk apmeklēto filmu atjaunotās Latvijas vēsturē.

Filma ieguvusi «Zelta globusu», kas tiek uzskatīts par otru prestižāko kino novērtējumu ASV kino industrijā. Tā kļuvusi arī par pirmo Latvijas filmu, kas nominēta ASV Kinoakadēmijas balvai «Oskaram» divās kategorijās — kā labākā pilnmetrāžas animācija un kā labākā starptautiskā filma.

Lai atzīmētu šo notikumu un ļautu arī neredzīgiem cilvēkiem «pieskarties» šim vēsturiskajam mirklim, Latvijas Neredzīgo bibliotēkā no februāra apskatāma izstāde «Kaķa pēdās». Tajā ir iespēja pašu rokām aptaustīt «Zelta globusa» un «Oskara» statuetes, ko ar 3D printeri ir izveidojis mūsu bibliotēkas direktora vietnieks Uģis Skuja.

Bibliotēkas un neredzīgo kopienas dzīvē 2025. gads būs īpašs ar divām svarīgām jubilejām. Viena no tām ir Braila raksta 200 gadu jubileja.

Atgādinām, ka Luijs Brails savu sešpunkta sistēmas rakstu izveidoja 1824. gadā, taču 1825. gadā Braila raksts tika pilnveidots un ieguva savu galīgo formu, kādu mēs to pazīstam šodien. Šī iemesla dēļ arī Eiropas Neredzīgo savienība (EBU — *European Blind Union*) 2025. gadu pasludinājusi par jubilejas gadu. Braila raksta jubileju mūsu bibliotēka atzīmēs gada otrajā pusē.

Novembrī atzīmēsīm vēl kādu jubileju. Tā būs LNerB Braila un pielāgotās drukas nodaļas 20 gadu jubileja. Pa šiem gadiem nodaļa ieguldījusi darbu ne tikai grāmatu Braila rakstā izdošanā, bet arī bibliotēkas atpazīstamības veicināšanā. Godinot bijušos un esošos nodaļas darbiniekus, sadarbības partnerus un, protams, čaklākos Braila grāmatu lasītājus, bibliotēka rīkos jubilejas pasākumu «20 gadi kā labs porcelāns».

Gaidot jubilejas svētkus, uzsākam jaunu rubriku «Stāsti porcelānā». Šajos 20 gados uzkrātās atmiņas un pieredze ir kā smalks raksts uz porcelāna — vērtīgs un paliekošs. Tāpēc aicinām ikvienu pastāstīt par savām

atmiņām vai pieredzi sadarbībā ar nodaļu, paust novērtējumu vai izteikt novēlējumu jaunam nodaļas darba cēlienam. Aicinām stāstus nest uz bibliotēku vai sūtīt pa e-pastu: gunta.bite@lnerb.gov.lv.

BIBLIOTĒKAS ZIŅAS

DIGITĀLĀ PĒDA INTERNETĀ

Ieva Jēkabsons

bibliotekāre-sociālo mediju speciāliste

2025. gada 11. februārī jau 22. gadu pēc kārtas tika atzīmēta **Drošāka interneta diena**. Tās mērķis ir veicināt drošāku un atbildīgāku tiešsaistes tehnoloģiju izmantošanu bērnu un jauniešu vidū.

Internets ir spēcīgs instruments — tas paver teju bezgalīgas iespējas mācīties, uzlabot prasmes, iegūt jaunas spējas un zināšanas. Tomēr, lietojot internetu jāievēro svarīgi nosacījumi, lai sevi nepakļautu apdraudējumiem, kā arī nepiemērotam vai pat kaitīgam saturam.

Latvijas Drošāka interneta centra un pētījumu kompānijas «Norstat Latvija» 2018. gada nogalē veiktajā aptaujā atklājās, ka katrs otrais cilvēks ir saskāries ar pārkāpumiem internetā — piedzīvojis šantāžu vai draudus, kļuvis par finanšu krāpšanas shēmas upuri, piedzīvojis emocionālo vardarbību, manījis pornogrāfiska satura informāciju bez vecumu ierobežojoša brīdinājuma vai saskāries ar nelegālo pornogrāfiju.

Internetā mēs varam ne tikai piekļūt informācijai, bet arī paši to radīt. Jebkura aktivitāte, ko mēs darām internetā, atstāj paliekošu nospiedumu, veidojot mūsu tā saucamo *digitālo pēdu*. Datu valsts inspekcijas tīmekļvietnē www.dvi.gov.lv teikts: «Digitālā pēda ir unikāla datu izsekošana par lietotāja darbībām, saziņu vai darījumiem

digitālajos nesējos, un to var izmantot, lai izsekotu lietotāja aktivitātes un ierīces.»

Digitālās pēdas nospiedumi ir svarīgi. Kad dati ir publiski vai pat tikai daļēji publiski, piemēram, sociālo tīklu gadījumā, īpašniekam ir maz kontroles pār to, kā citi tos izmantos vai interpretēs. Digitālā reputācija mūsdienās ir tikpat svarīga kā personas reputācija reālajā dzīvē. Jāatceras, ka privāts saturs tīši vai netīši var tikt izplatīts plašākam lokam, tā kaitējot gan attiecībām, gan reputācijai. Savukārt kibernetiķi mūsu digitālo pēdu var izmantot viltus identitātes radīšanai, kā arī dažādām finanšu krāpniecībām.

Trīs dienas februārī mūsu bibliotēkā notika Strazdulēnu skolas nodarbības «Digitālā pēda» Rīgas Strazdumuižas vidusskolas — attīstības centra skolēniem. Nodarbības ar skolēniem kopā noskaidrojām, kas tad ir «digitālā pēda», kopīgi apskatījām, kāda informācija ir par mums publiski pieejama, meklējot savu vārdu internetā, kā arī pārrunājām, kādu iespaidu tā par mums rada.

Ar vecāko klašu audzēkņiem veidojām klases kopīgo digitālo pēdu, saliekot puzzles pēdas nospieduma formā. Katrā puzzles gabaliņā skolēni ierakstīja savas biežāk lietotās telefona aplikācijas un interneta vietnes. Secinājām, ka jauniešu vidū populārākās aplikācijas ir *TikTok*, *Snapchat*, *YouTube*, *ChatGPT* un *Discord*. Savukārt populārākās spēles izrādījās «Minecraft»

un «Fortnite». Tāpat sarunā noskaidrojām, kā sevi pasargāt virtuālajā vidē.

Noslēgumā piedāvāju arī jums, dārgie «Bazūnes» lasītāji, Datu valsts inspekcijas ieteikumus, kā aizsargāt savu digitālo pēdu!

1. Ievadi savu vārdu meklētājprogrammās! Iekļauj savu vārdu un uzvārdu un jebkādas pareizrakstības variācijas! Ja esi mainījis savu vārdu, meklē gan pašreizējos, gan bijušos vārdus! Pārskatot meklētājprogrammas rezultātus, Tev tiks sniegta izpratne par to, kāda informācija konkrēti par Tevi ir publiski pieejama.

2. Katru reizi, kad sniedz savu personisko informāciju kādai no organizācijām, Tu paplašini savu digitālo pēdu. Padomā divreiz, pirms atklāj savu atrašanās vietu

vai ceļojuma plānus, vai citu personisko informāciju!

3. Privātuma iestatījumi sociālajos tīklos ļauj Tev kontrolēt, kas redz Tavas ziņas. Pārskati šos iestatījumus un pārliecinies, ka tie ir iestatīti tādā līmenī, kādā Tu pats vēlies!

4. Kibernoziedznieki var viegli piekļūt cietušā ierīcēm un datiem, izmantojot neaizsargātību programmatūrā. Tu vari palīdzēt to novērst, pastāvīgi atjauninot savu programmatūru. Vecāka programmatūra var būt neaizsargātāka pret hakeru uzbrukumiem. Iestati savā viedtālrunī piekļuves kodu, lai trešās personas nevarētu piekļūt Tavam viedtālrunim!

Kā teiktu lācītis Ričijs Rū: «Ja internetu lieto tu, atceries par drošību!»

Tu esi tas, ko tu dari! Arī internetā.

BĒRNU UN JAUNIEŠU ŽŪRIJAS VĒRTĒJUMS

Gundega Tabaka

LAN vecākā bibliotekāre

Februārī bibliotēkā noslēdzās Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) Bērnu literatūras centra lasīšanas veicināšanas programma «Bērnu, Jauniešu un Vecāku žūrija 2024». Šis ir septītais gads, kad bibliotēka kopā ar Rīgas Strazdumuižas vidusskolu — attīstības centru piedalās šajā programmā. Tās mērķis ir veicināt lasītprasmi un interesi par grāmatām, saliedēt aizrautīgākos grāmatu lasītājus kopīgām lasīšanas aktivitātēm un rosināt diskusijās droši paust savas domas un vērtējumu par jaunākajām grāmatām. Arī šogad bērni un vecāki iesaistījās ikgadējā lasīšanas veicināšanas programmā «Lasi un vērtē» un kļuva par «Bērnu un jauniešu žūrija 2024» grāmatu kolekcijas ekspertiem.

Grāmatas ir sadalītas pa vecumu grupām: lasītājiem no pieciem, deviņiem, 11 un 15 gadiem. Pēdējo grāmatu grupu vērtē pieaugušie jeb vecāki. Pēc grāmatu izlasīšanas

vajadzēja aizpildīt elektroniskas vērtējuma anketas. Lūk, kādi ir šī gada rezultāti.

Grupā 5+

1. Agnese Vanaga «Sirdslietas»

Komiksa «Sirdslietas» 25 epizožu varones ir divas sirdis — būtnes ar atšķirīgiem raksturiem, kas meklē draudzību un ceļš saprasties. Tās spēlējas un ķīvējas, spriedelē, kaitina viena otru un rūpējas viena par otru, pamazām cenšoties izaugt par vienkārši labām sirdīm. Vai vienkārši būt labam nav pats sarežģītākais uzdevums?

2. Katerina Mihaļicina «Kas aug parkā»

3. Juhani Pitseps «Vecmāmiņa, kas pārvērtās par kucēnu»

Grupā 9+

1. Tomašs Malkovskis «Kamils, kurš skatās ar rokām»

Piecgadīgais Kamils ir neredzīgs. Bet vai tas ir iemesls no viņa baidīties vai pārlietu

žēlot un nemitīgi raizēties? Pilnīgi noteikti — nē! Kamils tiek galā gluži labi, un kā jau katram puikam viņam mēdz būt trakas idejas un neparasti piedzīvojumi. Kopā ar vecāko māsu Zužu viņi lieliski pavada laiku, velk viens otru uz zoba, bet, kad vajadzīgs — stāv viens par otru kā mūris. Grāmata bibliotēkā ir arī palielinātā drukā un Braila rakstā.

2. Ilmars Tomusks «Izmeklētāji no 3A»

3. Kadri Kinrikusa «Zilonis»

Grupā 11+

1. Žanete Lazdovska «Meitene zilā kleitiņā»

Dzīve ir pārsteigumu pilna, bet dažreiz tie ir negaidītāki, nekā mēs spētu iztēloties savās vispārdrōšākajās domās. Kādā pavisam parastā vakarā trīspadsmitgadīgā Beatrise kaimiņu mājas logā ierauga meiteni zilā kleitiņā. Viņas kļūst par nešķiramām draudzenēm, tomēr šī draudzība ir neparasta — tā saistās ar kādu baisu atgadījumu. Lai noskaidrotu patiesību, meitenēm jāpārvar bailes un jādodas bīstamā piedzīvojumā. Grāmata lasāma arī palielinātā drukā.

2. Kārlis Vērdiņš «Jandāliņš»

3. Juta Nimfusa «Kaušļa sirds»

Grupā 15+

1. Anna Sofija Žuano «Deja, mīla, Parīze»

Skūpsti, kruasāni, balets, mākslas noslēpumi, un tas viss — mīlestības pilsētā Parīzē. Jaunā Mia ir talantīga balerīna, kura sapņo

reiz dejojot Amerikas lielākajā baleta teātrī. Viņa ir ieradusies Parīzē, lai piedalītos prestižā vasaras deju programmā, un viņai ir sešas nedēļas, lai iegūtu iespēju uz noklausīšanos. Taču Parīzē tiek pārbaudīta Mias apņēmība pievērsties treniņiem. Kopā ar apbrušo Luiju viņa iepazīst Parīzi un atklāj tās noslēpumus. Kad Mias baleta karjerai, draud pienākt beigas, meitenei jāizšķiras, kas dzīvē ir vissvarīgākais.

2. Nacukava Sosuke «Stāsts par kaķi, kurš izgāba grāmatas» — grāmata lasāma arī palielinātā drukā.

3. Macariols Dzakomo «Mans brālis ķer dinosaurus» — grāmata lasāma arī palielinātā drukā.

Vecāku žūrija

1. Laura Vinogradova «Vārnas»

Lauras Vinogradovas jaunais darbs «Vārnas» ir emocionāli piesātināts, skarbi paties garstāsts, kura centrā ir bērnuma audzēknes Sannas un viņas meitas Lias likteņi. Bērnuma uzspiestais zīmogs paliek Sannas dvēselē uz visu mūžu, taču arī Liai jācīnās gan ar sevi, gan apkārtējo vidi, lai spētu pieņemt sevi tādu, kāda viņa ir — atšķirīga no citiem. Bet tad Lia un viņas tēvs Andrejs negaidot saskaras ar savām saknēm — kādu romu dzimtu, no kuras viņi līdz šim ir mantojuši vien ārējo izskatu.

2. Zane Zusta «Nepieradinātais putns»

3. Viktorije Hanišova «Sēnotāja»
Grāmatas lasāmas arī palielinātā drukā.

 BAZŪNE

**Latvijas Neredzīgo
bibliotēkas
bezmaksas avīzīte**

Izdota Braila un pielāgotās drukas nodaļā. Iznāk reizi mēnesī.

Redaktore Gunta Bite.

E-pasts: gunta.bite@lnrb.gov.lv

Mājaslapa: www.neredzigobiblioteka.lv sadaļā *Digitālā bibliotēka*

Tālr. 67522131

Publicētie materiāli ne vienmēr atspoguļo redakcijas viedokli.

Par publikācijām atbildīgi paši autori.